TEMA-CHEIE[1]
Art. 14
Discriminarea prin violență

(Ultima actualizare: 28.02.2025)

Introducere

Garanțiile prevăzute la art. 14 se aplică:

- atunci când reclamantul este o victimă a violenței exercitate direct de autoritățile statului sau de o persoană fizică (*Abdu împotriva Bulgariei*, 2014);
- din cauza apartenenței sale la un anumit grup sau a asocierii sale cu o persoană care aparține unui anumit grup (*Škorjanec împotriva Croației*, 2017).

Prezentarea succintă a obligațiilor statului

Sub aspect material:

- Dacă atitudinile discriminatorii au fost sau nu un factor cauzal al comportamentului contestat (*Stoica împotriva României*, 2008, pct. 118; *Antaiev și alții împotriva Rusiei*, 2014, pct. 123; *Aghdgomelașvili și Japaridze împotriva Georgiei*, 2020, pct. 46).
- În principiu, sarcina probei revine reclamantului. În mod excepțional, în cazul în care evenimentele sunt cunoscute, în totalitate sau în mare măsură, exclusiv de către autorități, sarcina probei revine autorităților pentru a oferi o explicație satisfăcătoare și convingătoare. De asemenea, în anumite cazuri de pretinsă discriminare, guvernul pârât poate fi obligat să infirme o pretenție întemeiată de discriminare și – dacă nu face acest lucru – Curtea poate constata o încălcare a art. 14 din Convenție pe această bază [*Naciova și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2005, pct. 157; *Lapunov împotriva Rusiei*, 2023, pct. 106].
- Cu toate acestea, pretinsa neefectuare de către autorități a unei anchete efective cu privire la presupusul motiv rasist al unui act de violență nu ar trebui, în sine, să îi transfere guvernului sarcina probei în ceea ce privește pretinsa încălcare a art. 14 din Convenție coroborat cu art. 2 sau 3 sub aspect material [*Naciova și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2005, pct. 157].

Sub aspect procedural:

- Statele au obligația de a investiga posibilele motive rasiste de la baza actelor de violență [*Naciova și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2005, pct. 160].
- În cazul în care există suspiciunea că atitudinile rasiale au provocat un act de violență, autoritățile au obligația de a efectua o anchetă oficială cu diligență și imparțialitate [*Naciova și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2005, pct. 160].

[1] Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.
Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

- Nedemascarea motivelor discriminatorii și examinarea actelor de violență și brutalitate care au la bază o motivație discriminatorie în același mod cu cauzele care nu au conotații discriminatorii ar însemna să fie ignorată natura specifică a unor acte cu efecte deosebit de distructive pentru drepturile fundamentale [*Naciova și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2005, pct. 160].
- Obligația de a dovedi existența unui motiv discriminatoriu este o obligație de mijloace: autoritățile trebuie să facă ceea ce este rezonabil în circumstanțele date [*Naciova și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2005, pct. 160].

Exemple notabile

Curtea a soluționat cauze privind violența bazată pe diferite caracteristici ale victimelor:

- Gen: *Opuz împotriva Turciei*, 2009; *Eremia împotriva Republicii Moldova*, 2013; *Halime Kiliç împotriva Turciei*, 2016; *M.G. împotriva Turciei*, 2016; *Talpis împotriva Italiei*, 2017; *Volodina împotriva Rusiei*, 2019; *Thelidze împotriva Georgiei*, 2021; *A și B împotriva Georgiei*, 2022;
- Rasă și origine etnică: *Naciova și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2005; *Moldovan și alții împotriva României (nr. 2)*, 2005; *B.S. împotriva Spaniei*, 2012; *Škorjanec împotriva Croației*, 2017; *Makucian și Minasian împotriva Azerbaidjanului și Ungariei*, 2020; *Adjigitova și alții împotriva Rusiei*, 2021; *Paketova și alții împotriva Bulgariei*, 2022;
- Religie: *Membrii Congregației Martorilor lui Iehova din Gldani și alții împotriva Georgiei*, 2007; *Milanović împotriva Serbiei*, 2010; *Relațiile dintre Musulmanii Georgieni și alții împotriva Georgiei*, 2023;
- Opinie politică: *Virabian împotriva Armeniei*, 2012;
- Ideologie: *Kreindlin și alții împotriva Rusiei*, 2023; și
- Orientare sexuală: *Identoba și alții împotriva Georgiei*, 2015; *M.C. și A.C. împotriva României*, 2016; *Aghdgomelașvili și Japaridze împotriva Georgiei*, 2020; *Sabalić împotriva Croației*, 2021; *Genderdoc-M și M.D. împotriva Republicii Moldova*, 2021; *Women's Initiatives Supporting Group și alții împotriva Georgiei*, 2021; *Oganezova împotriva Armeniei*, 2022; *Stoianova împotriva Bulgariei*, 2022; *Lapunov împotriva Rusiei*, 2023; *Romanov și alții împotriva Rusiei*, 2023; *Karter împotriva Ucrainei*, 2024; *Hanovs împotriva Letoniei*, 2024.

Cauze în care atitudinile discriminatorii au fost un factor cauzal al comportamentului contestat:

- *Stoica împotriva României*, 2008 – supunerea la rele tratamente a unui minor de etnie romă de către un agent de poliție în timpul unui incident între reprezentanți ai statului și romi;
- *Antaiev și alții împotriva Rusiei*, 2014 – supunerea la rele tratamente de către poliție a unor suspecți ceceni;
- *Makucian și Minasian împotriva Azerbaidjanului și Ungariei*, 2020 – neexecutarea unei pedepse cu închisoarea aplicate în străinătate și grațierea unui persoane condamnate pentru crimă motivată de ură etnică, săvârșită în străinătate, ceea ce a dus, practic, la impunitatea și glorificarea sa, considerate ca având o legătură cauzală cu originea etnică a victimelor;
- *Aghdgomelașvili și Japaridze împotriva Georgiei*, 2020 – comportament abuziv al polițiștilor în timpul percheziției la sediul unui ONG care luptă pentru apărarea drepturilor LGBT, comportament motivat de ură homofobă și/sau transfobă;
- *Lapunov împotriva Rusiei*, 2023 – răpirea, detenția și torturarea reclamantului de către agenți ai statului în Cecenia din cauza orientării sale sexuale.

Neefectuarea de către autoritățile naționale a unei anchete eficiente asupra motivelor discriminatorii:

- *Naciova și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2005; *Bekos și Koutropoulos împotriva Greciei*, 2005; *Ognianova și Cioban împotriva Bulgariei*, 2006; *Membrii Congregației Martorilor lui Iehova din Gldani și alții împotriva Georgiei*, 2007; *Angelova și Iliev împotriva Bulgariei*, 2007; *Turan Cakir împotriva Belgiei*, 2009; *Virabian împotriva Armeniei*, 2012; *Eremia împotriva Republicii Moldova*, 2013; *Abdu împotriva Bulgariei*, 2014; *M.C. și A.C. împotriva României*, 2016; *Talpis împotriva Italiei*, 2017; *Škorjanec împotriva Croației*, 2017; *Bălșan împotriva României*, 2017; *Aghdgomelașvili și Japaridze împotriva Georgiei*, 2020; *Adjigitova și alții împotriva Rusiei*, 2021; *Genderdoc-M și M.D. împotriva Republicii Moldova*, 2021; *Oganezova împotriva Armeniei*, 2022; *Relațiile dintre Musulmanii Georgieni și alții împotriva Georgiei*, 2023, *Lapunov împotriva Rusiei*, 2023; *Romanov și alții împotriva Rusiei*, 2023, *Karter împotriva Ucrainei*, 2024; *Allouche împotriva Franței*, 2024; *Hanovs împotriva Letoniei*, 2024.

Cazuri de disproporție vădită între gravitatea faptei și pedeapsa aplicată la nivel național:

- *Sabalić împotriva Croației*, 2021 – condamnarea pentru săvârșirea unei infracțiuni minore a autorului unui atac homofob violent la o amendă cu valoare redusă și încetarea ulterioară a urmăririi penale în temeiul principiului *ne bis in idem*.

Recapitularea principiilor generale:

- Pentru o sinteză a principiilor generale în temeiul art. 14, împreună cu aspectele material și procedural ale art. 2, în cazul incidentelor sau deceselor violente provocate de atitudini rasiale, a se vedea *Naciova și alții împotriva Bulgariei* (MC), 2005, pct. 157-161.
- Pentru o sinteză a principiilor generale, care decurg din art. 3 și 14, referitoare la obligația procedurală a statului atunci când se confruntă cu cazuri de incidente violente declanșate de presupuse atitudini discriminatorii, a se vedea *Sabalić împotriva Croației*, 2021, pct. 93-98.

Trimiteri suplimentare

Ghiduri privind jurisprudența:

- Ghid privind drepturile persoanelor LGBTI

Alte teme-cheie:

- Violența domestică (art. 2)
- Protecție împotriva discursului de incitare la ură (art. 8, 13 și 14)

Alte exemple:

- Manual de drept european privind nediscriminarea, ediția 2018, publicat de Curte și de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA)
- Asigurarea vizibilității infracțiunilor motivate de ură în Uniunea Europeană: recunoașterea drepturilor victimelor, raport publicat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA)
- Unmasking bias motives in crimes: select case-law of the European Court of Human Rights (Demascarea motivelor bazate pe prejudecată ale infracțiunilor: selecție de cauze relevante ale Curții Europene a Drepturilor Omului), raport publicat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA)

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

Hotărâri de principiu:

- *Moldovan și alții împotriva României (nr. 2)*, nr. 41138/98 și 64320/01, CEDO 2005-VII (extrase) [încălcarea art. 14, coroborat cu art. 6 (durata procedurii) și art. 8];
- *Naciova și alții împotriva Bulgariei* (MC), nr. 43577/98 și 43579/98, CEDO 2005-VII [încălcarea art. 14, coroborat cu art. 2 (sub aspect procedural) și neîncălcarea art. 14, coroborat cu art. 2 (sub aspect material)];
- *Bekos și Koutropoulos împotriva Greciei*, nr. 15250/02, CEDO 2005-XIII (extrase) [încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3 (sub aspect procedural) și neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 3 (sub aspect material)];
- *Opuz împotriva Turciei*, nr. 33401/02, CEDO 2009 (încălcarea art. 14, coroborat cu art. 2 și 3);
- *Škorjanec împotriva Croației*, nr. 25536/14, 28 martie 2017 [încălcarea art. 3 (sub aspect procedural), coroborat cu art. 14];
- *Makucian și Minasian împotriva Azerbaidjanului și Ungariei*, nr. 17247/13, 26 mai 2020 [încălcarea art. 14 coroborat cu art. 2 (sub aspect procedural)].

Alte cauze în temeiul art. 14:

- *Ognianova și Cioban împotriva Bulgariei*, nr. 46317/99, 23 februarie 2006 (încălcarea art. 2, 3, 5 și 13, neîncălcarea art. 14);
- *Membrii Congregației Martorilor lui Iehova din Gldani și alții împotriva Georgiei*, nr. 71156/01, 3 mai 2007 (încălcarea art. 3, separat și coroborat cu art. 14; încălcarea art. 9, separat și coroborat cu art. 14);
- *Angelova și Iliev împotriva Bulgariei*, nr. 55523/00, 26 iulie 2007 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 2);
- *Stoica împotriva României*, nr. 42722/02, 4 martie 2008 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3);
- *Turan Cakir împotriva Belgiei*, nr. 44256/06, 10 martie 2009 [încălcarea art. 3 (sub aspect procedural), coroborat cu art. 14];
- *Milanović împotriva Serbiei*, nr. 44614/07, 14 decembrie 2010 (încălcarea art. 14, coroborat cu art. 3);
- *B.S. împotriva Spaniei*, nr. 47159/08, 24 iulie 2012 [încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3 (sub aspect procedural)];
- *Virabian împotriva Armeniei*, nr. 40094/05, 2 octombrie 2012 [încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3 (sub aspect procedural); neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 3 (sub aspect material)];
- *Eremia împotriva Republicii Moldova*, nr. 3564/11, 28 mai 2013 (încălcarea art. 14, coroborat cu art. 3);
- *Abdu împotriva Bulgariei*, nr. 26827/08, 11 martie 2014 [încălcarea art. 3 (sub aspect procedural), separat și coroborat cu art. 14];
- *Antaiev și alții împotriva Rusiei*, nr. 37966/07, 3 iulie 2014 [încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3 (sub aspect procedural și material) pentru primii șase reclamanți, precum și pentru al optulea și al nouălea, și neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 3 pentru al șaptelea reclamant și pentru al zecelea];

- *Identoba și alții împotriva Georgiei*, nr. 73235/12, 12 mai 2015 [încălcarea art. 3 (sub aspect procedural) coroborat cu art. 14; încălcarea art. 11 coroborat cu art. 14];
- *M.G. împotriva Turciei*, nr. 646/10, 22 martie 2016 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3);
- *M.C. și A.C. împotriva României*, nr. 12060/12, 12 aprilie 2016 [încălcarea art. 3 (sub aspect procedural) și 14 din Convenție coroborate];
- *Halime Kılıç împotriva Turciei*, nr. 63034/11, 28 iunie 2016 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 2);
- *Talpis împotriva Italiei*, nr. 41237/14, 2 martie 2017 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 2 și 3);
- *Bălşan împotriva României*, nr. 49645/09, 23 mai 2017 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3);
- *Volodina împotriva Rusiei*, nr. 41261/17, 9 iulie 2019 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3);
- *Aghdgomelașvili și Japaridze împotriva Georgiei*, nr. 7224/11, 8 octombrie 2020 [încălcarea art. 3 (sub aspect procedural și material), coroborat cu art. 14];
- *Sabalić împotriva Croației*, nr. 50231/13, 14 ianuarie 2021 [încălcarea art. 3 (sub aspect procedural) coroborat cu art. 14];
- *Adjigitova și alții împotriva Rusiei*, nr. 40165/07 și 2593/08, 22 iunie 2021 [neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 2 și 8; încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3 (sub aspect procedural)];
- *Thelidze împotriva Georgiei*, nr. 33056/17, 8 iulie 2021 [art. 2 coroborat cu art. 14 (sub aspect material și procedural)];
- *Genderdoc-M și M.D. împotriva Republicii Moldova*, nr. 23914/15, 14 decembrie 2021 [încălcarea art. 3 (sub aspect procedural) coroborat cu art. 14];
- *Women's Initiatives Supporting Group și alții împotriva Georgiei*, nr. 73204/13 și 74959/13, 16 decembrie 2021 [încălcarea art. 3 (sub aspect material și procedural) coroborat cu art. 14];
- *A și B împotriva Georgiei*, nr. 73975/16, 10 februarie 2022 [încălcarea art. 2 (sub aspect material și procedural) coroborat cu art. 14];
- *Oganezova împotriva Armeniei*, nr. 71367/12 și 72961/12, 17 mai 2022 [încălcarea art. 3 (sub aspect material și procedural) coroborat cu art. 14];
- *Stoianova împotriva Bulgariei*, nr. 56070/18, 14 iunie 2022 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 2);
- *Paketova și alții împotriva Bulgariei*, nr. 17808/19 și 36972/19, 4 octombrie 2022 (încălcarea art. 8 coroborat cu art. 14);
- *Kreindlin și alții împotriva Rusiei*, nr. 33470/18, 31 ianuarie 2023 [încălcarea art. 3 (sub aspect procedural) coroborat cu art. 14];
- *Lapunov împotriva Rusiei*, nr. 28834/19, 12 septembrie 2023 [încălcarea art. 3 (sub aspect material și procedural); încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3];
- *Romanov și alții împotriva Rusiei*, nr. 58358/14 și alte 5 cereri, 12 septembrie 2023 [încălcarea art. 3 (sub aspect material și procedural) interpretat în lumina art. 14];
- *Relațiile dintre Musulmanii Georgieni și alții împotriva Georgiei*, nr. 24225/19, 30 noiembrie 2023 (încălcarea art. 8 și 9 coroborate cu art. 14);
- *Karter împotriva Ucrainei*, nr. 18179/17, 11 aprilie 2024 (încălcarea art. 3 sub aspect procedural coroborat cu art. 14);
- *Allouche împotriva Franței*, nr. 81249/17, 11 aprilie 2024 (încălcarea art. 8 coroborat cu art. 14);

- *Hanovs împotriva Letoniei*, nr. 40861/22, 18 iulie 2024 (încălcarea art. 3 și 8 coroborate cu art. 14).